

Nr 8

Kulturutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1971/72 till radio- och TV-verksamhet m. m. jämte motioner.

DRIFTBUDGETEN

ATTONDE HUVUDTITELN

Radio- och TV-verksamhet

1. **Viss beredskapsutrustning m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen 1971: 1, bilaga 10, framlagda förslag (punkt B 62, s. 130 i utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 4 januari 1971) och hemställer

att riksdagen till *Viss beredskapsutrustning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 650 000 kr.

2. **Ersättning för viss rundradioverksamhet.** Kungl. Maj:t har (punkt B 63, s. 130—132) föreslagit riksdagen att till Ersättning för viss rundradioverksamhet för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 9 220 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen 1971: 837 av herr Wirmark m. fl. (fp, c) vari hemställts att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, bil. 10, Be) punkten B 63 Ersättning för viss rundradioverksamhet beviljar ett med 590 000 kr. förhöjt anslag på 9 810 000 kr., varav 7 450 000 kr. skall avsättas för Sveriges Radios kostnader för programverksamheten för utlandet.

Utskottet. Departementschefen har i statsverkspropositionen förklarat sig inte kunna för nästa budgetår förorda någon medelsökning under detta anslag för programverksamheten för utlandet. Den ståndpunkt han därmed intagit bör enligt vad utskottet inhämtat ses endast som ett av uttrycken för den allmänna återhållsamhet i fråga om utgiftsökningar som präglar årets budgetförslag. Utskottet anser sig mot den bakgrunden böra biträda Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker därför det i motionen 1971: 837 framförda yrkandet om en anslagshöjning med 590 000 kr. avsedd för Sveriges Radios kostnader för nämnda programverksamhet.

Den medelsram som utskottet därmed för nästa budgetår förordad för utlandsprogrammen är mindre än den som Sveriges Radio föreslagit i sin anslagsframställning, vilket givetvis måste påverka och ställa särskilda krav på planeringen av verksamheten under detta budgetår. Vid denna planering bör beaktas vikten av att det sändningsutrymme i etern, som Sveriges Radio disponerar, inte går förlorat på grund av uteblivet utnyttjande.

Utskottet vill även framhålla att det enligt utskottets mening är önskvärt att målsättningen för utlandsprogrammen snarast ses över. Vad utskottet anfört i sistnämnda hänseende bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

Utskottet som inte i övrigt funnit anledning till något särskilt uttalande med anledning av Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen 1971: 837 till *Ersättning för viss rundradioverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 9 220 000 kr.,
2. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om en översyn av målsättningen för Sveriges Radios programverksamhet för utlandet.

KAPITALBUDGETEN

STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

Televerkets fond

3. **Rundradioanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt I: B 2, s. 419—436) dels berett riksdagen tillfälle att yttra sig i anledning av vad i statsrådsprotokollet anförts rörande rundradions fortsatta utveckling samt den allmänna mottagaravgiften, dels föreslagit riksdagen att till Rundradioanläggningar för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 31 800 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1971: 39 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att en parlamentarisk utredning måtte tillsättas med uppgift att klarlägga hur en ökad frihet och konkurrens i etermedia skall åstadkommas och Sveriges Radios långsiktiga finansieringsproblem bringas under kontroll,

dels motionen 1971: 64 av herrar Börjesson i Falköping och Eriks-

son i Bäckmora (c) vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en utredning med uppgift att utarbeta riktlinjer för befrielse eller reduktion i fråga om licensavgifter för radio-TV för handikappgrupper enligt motionens syfte samt att också undersöka möjligheterna till avsevärda lätnader vid inköp av TV,

dels motionen 1971: 65 av herrar Börjesson i Falköping och Eriksson i Bäckmora (c) vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att allsidigt utreda möjligheterna till finansiering utöver licensavgifter av Sveriges Radios verksamhet samt att lägga fram de förslag utredningen föranleder senast till 1972 års riksdag,

dels motionen 1971: 66 av herrar Börjesson i Falköping och Eriksson i Bäckmora (c) vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en allsidig och skyndsam undersökning inom Sveriges Radio om möjligheterna att i ökad utsträckning förse program av olika slag med textremsor med hänsyn till de döva och hörselskadade samt att erforderliga anslag härför ställs via statsbudgeten till Sveriges Radios förfogande,

dels motionen 1971: 68 av herrar Olsson i Sundsvall och Nilsson i Tvärålund (c) vari hemställt att, om riksdagen uttalar sig för den i proposition 1971: 1 förordade höjningen fr. o. m. den 1 juli 1971 av den allmänna mottagningsavgiften för TV från 45 kr. till 55 kr. per kvartal, riksdagen även uttalar sig för en avgiftsdifferentiering innebärande att från höjningen undantages personer boende inom områden, som den 1 juli 1971 ej kommer att ha fullgoda mottagningsförhållanden för TV 2,

dels motionen 1971: 192 av herrar Levin och Petersson i Röstånga (fp) vari hemställt att riksdagen i yttrande till Kungl. Maj:t som sin mening ger de i motionen anförda synpunkterna till känna,

dels motionen 1971: 363 av herr Ernulf (fp) vari hemställt att riksdagen avslår Kungl. Maj:ts förslag om höjning av den allmänna mottagaravgiften för innehav av radio- och televisionsapparat,

dels motionen 1971: 797 av herr Ahlmark m. fl. (fp) vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att 1969 års radioutredning genom tilläggsdirektiv får i uppdrag att undersöka förutsättningarna för lokala radio- och TV-sändningar och inom ramen för utredningen bedriva viss försöksverksamhet,

dels motionen 1971: 801 av herr Ericson i Örebro m. fl. (s) vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t understryker önskvärdheten av en fortsatt decentralisering av Sveriges Radios verksamhet genom att de förslag som utarbetats av 1968 års distriktsutredning inom Sveriges Radio förverkligas i första hand genom att den i statsverkspropositionen föreslagna expansionen av TV-verksamheten under de närmaste åren i betydande omfattning förlägges till Sveriges Radios distriktsorganisation,

dels motionen 1971: 802 av herr Gustavsson i Ängelholm (s) vari hemställt att riksdagen beslutar om slopande av ljudradiolicensavgift i taxibilar samt att vederbörande utskott vidtar eventuellt erforderliga justeringar av anslagssumman,

dels motionen 1971: 806 av herr Johansson i Skärstad m. fl. (c) vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om utredning angående möjligheterna att i större utsträckning än för närvarande bereda de stora folkrörelserna inflytande över radio- och televisionsverksamheten inom Sveriges Radio,

dels motionen 1971: 816 av fröken Ljungberg m. fl. (m, s, c, fp) vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder att Kungl. Maj:t uppdrager åt televerket att snarast vidtaga åtgärder för att förstärka sändareffekten vid radiosändaren i Uppsala (och Östhammar) så att de utsända programmen når hela det fixerade området för den uppländska regionalradion,

dels motionen 1971: 818 av herrar Mattsson i Lane-Herrestad och Gustafsson i Byske (c) vari hemställt att riksdagen uttalar att den religiösa programverksamheten i televisionen må utvidgas med sikte på att församlingsgudstjänst skall sändas varje sön- och helgdag,

dels motionen 1971: 829 av herrar Sundman och Fälldin (c) vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om skyndsamt utredning av frågan om den framtida finansieringen av Sveriges Radios verksamhet,

dels motionen 1971: 831 av herrar Svanström och Carlsson i Vikmanshyttan (c) vari hemställt att riksdagen beslutar uttala att besparingsåtgärder av olika slag genomföres vid Sveriges Radio i sådan omfattning att licenshöjning f. n. ej behöver genomföras,

dels motionen 1971: 836 av herr Wikström (fp) vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en parlamentarisk utredning rörande Sveriges Radios programverksamhet, organisation och framtida finansiering samt begär förslag om inrättandet av ett programråd vid Sveriges Radio enligt i motionen angivna riktlinjer.

Utskottet. Enligt de principer som tillämpas för finansieringen av rundradio rörelsen används de i rörelsen inflytande medlen till täckande av såväl löpande kostnader för produktion och distribution av ljudradio- och televisionsprogram som utgifter för omedelbar avskrivning av investeringar i distributionsanläggningar samt radio- och televisionshus. De överskott som kan uppstå under vissa år reserveras för behov under andra år, då de löpande intäkterna inte förslår för att täcka utgifterna. Från denna regel gäller dock undantag beträffande skolprogramverksamheten, programverksamheten för utlandet och de av TRU-kommittén producerade radio- och televisionsprogrammen, vilka finansieras med skattemedel.

Departementschefen har i statsverkspropositionen uttalat att en inkomstförstärkning i rundradiorörelsen är oundgänglig om den av riksdagen år 1966 beslutade organisationen av televisionsverksamheten med två på likvärdiga villkor arbetande TV-kanaler skall kunna genomföras och om TV 2-nätet skall kunna ges full driftsäkerhet och byggas ut till en fullständigare täckning. Utan en förstärkning av inkomsterna kommer det ackumulerade fondöverskottet att under något av de närmast följande budgetåren förbytas i ett underskott. Departementschefen har understrukit att även vid oförändrad verksamhetsnivå intäkterna, inklusive tidigare års fondbehållning, inte kommer att hålla jämna steg med kostnaderna och har mot den bakgrunden framhållit angelägenheten av kostnadsbesparande rationaliseringar.

Under de tre närmast följande budgetåren bör de ökade utgifterna för rundradioverksamheten enligt departementschefens mening i första hand täckas med avgiftsmedel. För att en dylik ordning skall bli möjlig förordas att den allmänna mottagaravgiften den 1 juli 1971 höjs från 45 till 55 kr. per kvartal. Däremot förutsätts att tilläggsavgiften för innehav av färgmottagare och den särskilda ljudradioavgiften även under den angivna tidsperioden skall utgå med oförändrade belopp, dvs. med 25 kr. per kvartal resp. 50 kr. per år. Den vidgade medelramen beräknas bl. a. göra det möjligt att öka televisionens sändningstid från f. n. i genomsnitt 68 timmar per vecka till i genomsnitt 75 timmar per vecka under budgetåret 1971/72 och 80 timmar per vecka under 1972/73. Under nu angivna och vissa andra förutsättningar har departementschefen utgått från att åtgärder för en ytterligare avgiftsförstärkning inte behöver vidtas före utgången av budgetåret 1973/74.

Den av departementschefen förordade höjningen av allmänna mottagaravgiften bör enligt motionen 1971: 363 åtminstone tills vidare kunna undvikas. Motionären anser att man hellre bör godtaga ytterligare modifieringar i radio- och TV-verksamheten än en avgiftshöjning. I motionen 1971: 831 yrkas ett uttalande av riksdagen, att besparingsåtgärder av olika slag bör genomföras vid Sveriges Radio i sådan omfattning att avgiftshöjning f. n. ej behöver genomföras.

Som utskottet redan framhållit har departementschefen i statsverkspropositionen uttryckligen betonat angelägenheten av kostnadsbesparande rationaliseringar inom Sveriges Radio. I anslutning härtill och till de sistnämnda båda motionerna liksom också till vad statsutskottet förra året i sitt utlåtande 1970: 52 anförde i denna fråga bl. a. om kostnadsansvarighet och långtidsplanering vill utskottet kraftigt understryka att det redan inledda rationaliseringsarbetet inom företaget måste bedrivas snabbt, energiskt och målmedvetet. Det bör resultera i konkreta beslut om rationaliserings- och besparingsåtgärder och man bör i arbetet — vilket på längre sikt är det inte minst viktiga — beakta också

behovet av sådana organisatoriska förändringar som hos företagets anställda på alla avdelningar kan beräknas främja känslan av kostnadsansvar och viljan att medverka i ett fortlöpande rationaliseringsarbete. Vad utskottet nu anfört i fråga om rationaliserings- och besparingsåtgärder m. m. bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

Den ståndpunkt utskottet härmed intagit innebär inte att utskottet ansett det realistiskt att räkna med att det aktuella finansieringsproblemet skall kunna lösas enbart genom rationaliserings- och besparingsåtgärder. Utskottet ansluter sig till den bedömning departementschefen gjort att det i dagens läge är ofrånkomligt att genom en avgiftshöjning tillföra Sveriges Radio ökade intäkter om man inte vill avstå från att fullfölja 1966 års riktlinjer för utvecklingen av rundradioverksamheten. Utskottet delar alltså inte den åsikt i fråga om allmänna mottagaravgiften som kommit till uttryck i motionerna 1971: 363 och 1971: 831.

I motionen 1971: 68 förordas en avgiftsdifferentiering innebärande att från den föreslagna höjningen, om den beslutas, skall undantas personer som bor inom områden där man den 1 juli 1971 iute kommer att ha fullgoda mottagningsförhållanden för TV 2. Utskottet, som får erinra om att riksdagen tidigare avvisat förslag om avgiftsdifferentiering, konstaterar att avsevärda praktiska svårigheter är förknippade med en sådan av den art motionärerna tänkt sig. Nämnas må t. ex. att mottagningsförhållandena kan vara helt olika på platser mycket nära varandra och vidare att dålig mottagning, som uppfattas som otillräcklig kapacitet på sändarsidan, kan visa sig ha helt andra orsaker. Utskottet avstyrker därför motionen 1971: 68.

En avgiftsdifferentiering av annat slag åsyftas i motionen 1971: 192. Motionärerna framhåller att redan nu gällande avgifter av många låginkomsttagare uppfattas som betungande och att de särskilt torde vara mycket kännbara för pensionärerna. Det bör enligt motionärernas mening vara fullt möjligt att sänka ambitionsgraden för utökning av sändningstiden över TV 2-nätet till en sådan nivå att pensionärerna kan befrias från den föreslagna höjningen av mottagaravgiften. De i motionen anförda synpunkterna bör riksdagen enligt motionärerna som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

Även om utskottet har förståelse för önskemålet att göra det lättare för pensionärer att ha radio och TV måste utskottet konstatera att en avgiftsdifferentiering inte är rätta sättet att uppfylla detta önskemål. Det torde nämligen möta betydande praktiska svårigheter att precisera vilka som bör komma i åtnjutande av avgiftslättnaden. Vidare kan andra låginkomstgrupper än pensionärerna ha lika berättigade önskemål som dessa, vilket kan beräknas avsevärt öka nämnda svårigheter. Redan med hänsyn till de skäl som nu anförts och andra av samma art anser sig utskottet inte böra tillstyrka motionen 1971: 192.

I motionen 1971: 802 har föreslagits slopande av skyldigheten att erlägga avgift för ljudradio som används i taxibil. Som motivering härför har anförts att en dylik radioapparat i största utsträckning används för förarens eget behov under väntetiderna mellan olika körningar. Utskottet konstaterar att den skyldighet, som motionären vill ha upphävd, utgör tillämpning av en allmän princip som gäller för radio- och TV-mottagare, som finns på arbetsplatser etc. och som alltså inte är anknutna till bostaden—hushållet. Ett uppgivande av principen i ett fall skulle med säkerhet medföra krav på ytterligare undantag och utskottet avstyrker därför motionen.

Med det hittills anförda har utskottet i princip uttalat sig för en avgiftshöjning och därjämte tagit ställning till de motionsvis framförda önskemålen om olika avgiftsdifferentieringar m. m. Utskottet ansluter sig till departementschefens ståndpunkt i fråga om de olika mottagaravgifternas storlek från och med den 1 juli 1971. Vad departementschefen anför om utnyttjande av den vidgade medelsram som man kommer att få genom en avgiftshöjning och om rundradions fortsatta utveckling har inte givit utskottet anledning till erinran och utskottet räknar därför också med att, som departementschefen uttalat, åtgärder för en ytterligare inkomstförstärkning inte behöver vidtas före utgången av budgetåret 1973/74.

Utskottet tillstyrker den av Kungl. Maj:t föreslagna medelsanvisningen under anslaget Rundradioanläggningar.

Frågan om en framtida avgiftsdifferentiering m. m. för olika handikappgrupper har aktualiserats i motionen 1971: 64, i vilken hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en utredning med uppgift att utarbeta riktlinjer för befrielse eller reduktion i fråga om avgifter för radio/TV för handikappgrupper enligt motionens syfte samt att också undersöka möjligheterna till avsevärda lättnader vid inköp av TV. Med anledning av detta yrkande får utskottet erinra om att handikapputredningen kommer att behandla även frågan om de handikappades möjligheter att ta del av programmen i radio och TV. Vad gäller eventuella lättnader vid inköp av TV är detta enligt utskottets mening en fråga av sådan typ att det är naturligt att utredningen i sina överväganden kommer in även på den. Med hänvisning till vad som nu anförts avstyrker utskottet nu ifrågavarande motionsyrkanden.

Vid förra årets riksdag uttalade statsutskottet i sitt utlåtande 1970: 52 i anledning av väckta motioner att utskottet för sin del funnit det angeläget att finansieringsfrågorna vid Sveriges Radio i deras helhet och på något längre sikt togs upp till en ingående prövning, varvid bl. a. vissa motionsvis framförda synpunkter borde närmare övervägas. Inte minst viktigt syntes det utskottet vara att kostnadsansvarigheten för Sveriges Radios del nogsamt beaktades samt att

långtidsplaneringen inom företaget och därmed sammanhängande frågor uppmärksammades i högre grad än som dithills syntes ha varit fallet. Detta uttalande gav riksdagen som sin mening till känna för Kungl. Maj:t.

Även vid årets riksdag har de långsiktiga finansieringsproblemen tagits upp i olika motioner. Sålunda hemställes i motionen 1971: 39 att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en parlamentarisk utredning med uppgift bl. a. att klarlägga hur Sveriges Radios långsiktiga finansieringsproblem skall bringas under kontroll. I motionen 1971: 65 önskas en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppgift att allsidigt utreda möjligheterna till finansiering utöver avgifter av Sveriges Radios verksamhet samt att lägga fram förslag senast till 1972 års riksdag. Skyndsamt utredning av frågan om den framtida finansieringen av Sveriges Radios verksamhet yrkas i motionen 1971: 829, medan i motionen 1971: 836 bl. a. önskas en parlamentarisk utredning om Sveriges Radios organisation och framtida finansiering.

I sitt nyssnämnda utlåtande förra året erinrade statsutskottet om tre utredningar som arbetade med skilda frågor inom ljudradio- och TV-verksamheten. Av dessa tre väntas reklamutredningen avge sitt betänkande under innevarande år. Det material utredningen kommer att redovisa, dess förslag och den offentliga debatt dessa får förutsättas komma att väcka kan väntas bidra till belysningen av frågeställningarna kring rundradioverksamheten på längre sikt och därmed också till att klarlägga vad som då ytterligare kan erfordras av utredningar, eventuellt med parlamentarisk sammansättning, och överväganden av företagens problem i fråga om finansiering, målsättning m. m. Utskottet vill i anslutning till vad statsutskottet anförde förra året understryka vikten av att planerings- och finansieringsfrågorna ingående prövas i deras helhet och med sikte på att man i tillräckligt god tid före utgången av den treårsperiod, under vilken den i propositionen förordade avgiftshöjningen beräknas ge erforderligt inkomsttillskott, kan överblicka finansieringsfrågorna för de därefter närmast följande åren. Utskottet som i dagens läge med det utredningsarbete som nu pågår inte funnit sig böra föreslå riksdagen att göra de i motionerna 1971: 39, 1971: 65, 1971: 829 och 1971: 836 gjorda, ovan redovisade framställningarna till Kungl. Maj:t anser att riksdagen som sin mening bör ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet nu i anledning av dessa motioner anför om de långsiktiga planerings- och finansieringsfrågorna vid Sveriges Radio.

Den i motionen 1971: 39 föreslagna parlamentariska utredningen avses få i uppdrag att utreda även hur en ökad frihet och konkurrens i etermedia skall åstadkommas. Utskottet får med anledning härav erinra om att vederbörande departementschef i den av 1966 års riksdag godkända propositionen nr 136 (SU 163, rskr. 388) framhöll att han funnit det vara angeläget att finna ett system som stäl-

ler etermedierna fria från kommersiella intressens eller politiska gruppers ensidiga inflytande. En grundläggande förutsättning angavs därvid vara att en fri etableringsrätt i etern var en omöjlighet redan på grund av det begränsade antalet frekvenser. Frihet i etern måste i första hand förenas med en medveten strävan till objektivitet och saklighet i det samlade programutbudet och innefatta möjligheter för olika åsikter och meningsriktningar att komma till tals samt garantier mot obehöriga påtryckningar. Genom att ledningen för envar av de sex självständiga programenheterna inom företaget fick ett direkt ansvar för respektive program ansågs det att förutsättningar skapades för rörelsefrihet och oberoende, variation och stimulerande tävlan i fråga om idéer och utformning av programmen. Med hänvisning till vad utskottet härmed anfört om de principer varpå den nuvarande organisationen bygger och till det utredningsarbete i för rundradioverksamheten väsentliga frågor som för närvarande pågår avstyrker utskottet nu ifrågavarande utredningsyrkande i motionen 1971: 39.

En parlamentarisk utredning har föreslagits även i motionen 1971: 836. Förutom frågan om Sveriges Radios framtida finansiering — vilken utskottet behandlat i det föregående — skulle en dylik utredning behandla programverksamheten och organisationen. I motionen hemställes också att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag om ett programråd.

Vad först gäller organisationen finner motionären att det måhända är för tidigt att uttala sig om hur tvåkanalsystemet fungerat men han anger samtidigt att systemet visat sig ha stora svagheter. Med hänvisning till den ståndpunkt utskottet intagit till yrkandet i motionen 1971: 39 om utredning angående ökad frihet och konkurrens i etermedia avstyrker utskottet nu ifrågavarande utredningsyrkande.

Vad beträffar programverksamheten har motionären pekat på att olika värderingar — etiska, moraliska och andra — i ökande grad påverkar programplaneringen. Han har i anslutning härtill ställt frågan vart vi vill komma med samhällets satsning på radio och TV. Han har funnit ett påtagligt behov föreligga av en vidare och mer öppen programdiskussion och skisserat ett programråd som ett lämpligt forum för en dylik diskussion.

Utskottet får först framhålla att det nuvarande systemet med självständiga programenheter varibland två tävlande TV-kanaler bygger bl. a. på uppfattningen att det är värdefullt med en fri och öppen diskussion i programfrågor. Vidare vill utskottet erinra om att frågan om inrättande av ett programråd vid Sveriges Radio av den typ som föreslagits i motionen tidigare behandlats av riksdagen. Statsutskottet uttalade i sitt utlåtande 1966: 163 att inrättandet av ett dylikt organ enligt utskottets mening på ett i skilda avseenden olyckligt sätt skulle verka förhindrande och försvärande för verksamhetens fria utövande. Utskottet, som

vill erinra om att Sveriges Radio till sig knutit rådgivande kommittéer för några avsnitt av programverksamheten, har inte ansett det motiverat att riksdagen begär den föreslagna parlamentariska utredningen om programverksamheten eller förslag om inrättande av ett programråd och avstyrker därför motionen 1971: 836 i dessa delar.

I motionen 1971: 806 uttalas att folkrörelserna, som innehåller 40 procent av aktierna i Sveriges Radio, alltmer ställts åt sidan i fråga om direkt inflytande och medverkan i etermedia. Motionärerna anser att organisationer som svenska kyrkan, frikyrkosamfundet, ideella organisationer, idrottsrörelsen och studieförbunden bör beredas ett mera rättvist inflytande på programutformningen genom ett övertagande av ansvaret för en egen TV-kanal, förslagsvis kanal 2. I motionen yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning angående möjligheterna att i större utsträckning än för närvarande bereda de stora folkrörelserna inflytande över radio- och televisionsverksamheten.

Utskottet anser sig inte böra tillstyrka utredning om en så genomgripande organisatorisk förändring som den motionärerna angivit och avstyrker därför motionen 1971: 806.

Enligt gällande avtal mellan staten och Sveriges Radio ankommer det på företaget att avgöra vilka program som skall sändas i de olika ljudradio- och TV-kanalerna. Någon styrning från statsmakternas sida skall sålunda inte få förekomma och utskottet avstyrker därför motionen 1971: 818 om utvidgad religiös programverksamhet i televisionen.

Det i motionen 1971: 66 framställda yrkandet innebär att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall hemställa om en allsidig och skyndsam undersökning inom Sveriges Radio om möjligheterna att i ökad utsträckning förse program av olika slag med textremsor med hänsyn till de döva och hörselskadade samt att härför erforderliga anslagsmedel bör ställas till Sveriges Radios förfogande via statsbudgeten.

Utskottet får dels erinra om pågående arbete inom handikapputredningen, dels hänvisa till att utskottet under hand inhämtat att Sveriges Radio i samarbete med televerket, radiobranschen, de hörselskadades organisationer och nyssnämnda utredning arbetar på att få fram lämpliga tekniska metoder avsedda att hjälpa de hörselskadade att ta del av rundradioprogrammen. Motionärernas syfte i denna del torde därför vara tillgodosett. Vad gäller yrkandet om anslagsmedel avstyrker utskottet detta.

Den utredning om förutsättningarna för lokala radio- och TV-sändningar som i motionen 1971: 797 önskas genomförd av 1969 års radioutredning ligger enligt vad utskottet inhämtat inom ramen för de direktiv som meddelats för denna utrednings arbete och motionärernas önskemål i denna del kan alltså anses redan vara till-

godosett. Den av motionärerna önskade framställningen från riksdagen om uppdrag för utredningen att bedriva viss försöksverksamhet anser sig utskottet inte böra tillstyrka.

Vid 1966 års riksdag behandlade statsutskottet i sitt utlåtande nr 163 även frågan om åtgärder för att ekonomiskt och programmässigt stärka distriktens ställning inom Sveriges Radio. Utan att vilja mera exakt ange den andel av programproduktionen som distriktet borde svara för, fann utskottet en rimlig målsättning vara att omkring en fjärdedel av programproduktionen sker regionalt. Det angivna målet har ännu inte uppnåtts och nämnda målsättning är därför alltså aktuell. Utskottet anser sig inte böra föreslå riksdagen att enligt yrkandet i motionen 1971: 801 göra något uttalande om fortsatt decentralisering genom förverkligande av de av 1968 års distriktsutredning inom Sveriges Radio framlagda förslagen. Utskottet avstyrker därför nämnda motion.

Vad slutligen angår motionen 1971: 816 om effekten vid radiosändaren i Uppsala finner utskottet att det bör ankomma på televerket att bedöma om och i vad mån åtgärder för en förbättring av sändareffekten erfordras och kan genomföras. Något uttalande av riksdagen i denna fråga synes inte böra komma i fråga och utskottet avstyrker därför motionen.

Utskottet har inte i vidare mån än som framgått av det föregående funnit anledning till särskilda uttalanden med anledning av vad som i statsverkspropositionen anförts under denna punkt. Under återropande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen i anledning av motionerna 1971: 363 och 1971: 831 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anförts om rationaliserings- och besparingsåtgärder m. m. vid Sveriges Radio,
2. att riksdagen avslår motionen 1971: 68 om avgiftsdifferentiering,
3. att riksdagen avslår motionen 1971: 192,
4. att riksdagen avslår motionen 1971: 802 om slopande av avgiften för radioapparater i taxibilar,
5. att riksdagen i anledning av vad i statsrådsprotokollet härvidlag anförts samt med avslag å motionerna 1971: 363 och 1971: 831 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anförts rörande rundradions fortsatta utveckling samt den allmänna mottagaravgiften,
6. att riksdagen till *Rundradioanläggningar* för budgetåret 1971/72 anvisar ett investeringsanslag av 31 800 000 kr.,
7. att riksdagen avslår motionen 1971: 64 om utredning angående befrielse eller reduktion i fråga om mottagaravgifter m. m.,
8. att riksdagen i anledning av motionerna 1971: 39, 1971: 65,

- 1971: 829 och 1971: 836, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till kännna vad utskottet anfört om de långsiktiga planerings- och finansieringsfrågorna vid Sveriges Radio,
9. att riksdagen avslår motionen 1971: 39 i vad den avser en parlamentarisk utredning om hur en ökad frihet och konkurrens i etermedia skall åstadkommas,
 10. att riksdagen
 - a. avslår motionen 1971: 836 i vad den avser en parlamentarisk utredning om Sveriges Radios programverksamhet och organisation,
 - b. avslår motionen 1971: 836 i vad den avser förslag om inrättandet av ett programråd,
 11. att riksdagen avslår motionen 1971: 806 om utredning angående möjligheterna att i större utsträckning än för närvarande bereda de stora folkrörelserna inflytande över radio- och televisionsverksamheten inom Sveriges Radio,
 12. att riksdagen avslår motionen 1971: 818 om utvidgad religiös programverksamhet i televisionen,
 13. att riksdagen avslår motionen 1971: 66 om utredning angående möjligheten att förse olika program med textremisor m. m.,
 14. att riksdagen avslår motionen 1971: 797 om tilläggsdirektiv till 1969 års radioutredning,
 15. att riksdagen avslår motionen 1971: 801 om den fortsatta decentraliseringen av Sveriges Radios verksamhet,
 16. att riksdagen avslår motionen 1971: 816 om effekten vid radiosändaren i Uppsala och Östhammar.

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

4. **Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt II: 16, s. 437—438) och hemställer att riksdagen till *Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål* för budgetåret 1971/72 anvisar ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.
5. **Radio- och televisionshus.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt II: 17, s. 438—439) och hemställer att riksdagen till *Radio- och televisionshus* för budgetåret 1971/72 anvisar ett investeringsanslag av 17 200 000 kr.

Stockholm den 16 april 1971

På kulturutskottets vägnar

LENNART MATTSSON

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c), Larsson i Vänersborg (s), Källstad (fp), fru Sundström (s), herr Nilsson i Agnäs (m), fru Berglund (s), herrar Sundman (c), Zachrisson (s), fru Fränkel (fp), herr Leander (s), fru Mogård (m), herr Green (s), fru Ryding (vpk), fröken Eliasson (c) och herr Andersson i Örträsk (s).

Reservationer

beträffande *punkten 3* (Rundradioanläggningar)

1. av herr Nilsson i Agnäs och fru Mogård (m) som anser att *dels* det stycke i utskottets yttrande som på s. 8 börjar med »Den i» och på s. 9 slutar med »motionen 1971: 39» bort ha följande lydelse:
 »Utskottet delar den i motionen 1971: 39 uttalade uppfattningen att yttrandefrihet och tryckfrihet är fundamentala beståndsdelar i en demokrati. Den nuvarande monopolsituationen på etermedias område strider mot principen om dessa friheter och det måste anses vara utomordentligt angeläget att så snart som möjligt finna ett system som på detta allt viktigare område säkerställer den fria opinionsbildningen. På sikt är det en uppenbar fara att det maktmedel som etermedia utgör ligger i statsmaktens händer så som för närvarande är fallet, och det är därför ur demokratisk synpunkt angeläget att monopolsituationen bryts. Utskottet vill också framhålla att det ur samhällets synpunkt är önskvärt att radio och TV tillhandahåller ett så rikt och varierande utbud som möjligt, vilket bäst torde kunna bli fallet om man inför ett system med inbördes konkurrerande produktionsbolag. Den nuvarande politiken på radio/TV-området måste snart omprövas och det är viktigt att man då får ett system som garanterar den frihet i etern som det nuvarande monopolsystemet förhindrar. Utskottet tillstyrker motionärernas yrkande om en parlamentarisk utredning med uppgift att klarlägga hur en ökad frihet och konkurrens i etermedia skall åstadkommas.»

dels utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

»9. att riksdagen med bifall till motionen 1971: 39 såvitt nu är i fråga hos Kungl. Maj:t anhåller om tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppgift att klarlägga hur en ökad frihet och konkurrens i etermedia skall åstadkommas,»

2. av herr Källstad och fru Fränkel (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med »Vad först» och på s. 10 slutar med »dessa delar» bort ha följande lydelse:

»I likhet med motionären finner utskottet att 1966 års utbyggnadsplan beträffande rundradioverksamheten lider av stora brister. Framför allt vill utskottet framhålla att systemet med två TV-kanaler, som tävlar med varandra, visat sig ha svagheter. Det finns därför all anledning att nu inom ramen för en parlamentarisk utredning överväga hur 1966 års organisation fungerat. Utskottet tillstyrker därför yrkandet i motio-

nen 1971: 836 om en parlamentarisk utredning angående Sveriges Radios organisation.

Utskottet tillstyrker också att man inom ramen för en parlamentarisk utredning tar upp allmänna frågor om programverksamheten. Därvid bör bl. a. undersökas hur olika normer och värderingar påverkar utformningen och urvalet av det stoff som presenteras i radio och TV.

Vad slutligen gäller programdiskussionen anser utskottet att det i fråga om radio och TV finns ett påtagligt behov av en vidare och mera öppen sådan diskussion än den som hittills förekommit. Det behövs en debatt där Sveriges Radio inte bara är mottagande part utan också har att argumentera för sin programsättning. En möjlighet att ordna detta är att inrätta ett programråd sammansatt av representanter för olika områden av samhällslivet. Rådet bör inte ha beslutanderätt utan fungera som ett forum för informella diskussioner i programfrågor. Utskottet tillstyrker att riksdagen enligt yrkande i motionen 1971: 836 hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag om ett dylikt programråd.»

dels utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

»10. att riksdagen

a. med bifall till motionen 1971: 836 såvitt nu är i fråga i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en parlamentarisk utredning rörande Sveriges Radios programverksamhet och organisation,

b. med bifall till motionen 1971: 836 såvitt nu är i fråga i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag om inrättandet av ett programråd vid Sveriges Radio,»

Särskilda yttranden

vid punkten 3 (Rundradioanläggningar)

1. av herr Nilsson i Agnäs (m) som anfört följande:

»De invändningar som framförs av utskottet mot att i nuvarande läge inrätta ett programråd är utan tvivel befogade. Organ som kan fungera som ett slags förhandscensur bör icke accepteras. Med tanke på massmediernas betydelse och de många motstridiga uppfattningar som finns i samhället om programmets innehåll och utformning vore det emellertid av värde om man snarast möjligt övervägde att vidta sådana organisatoriska åtgärder som möjliggjorde en kontinuerlig diskussion i praktiska och principiella frågor mellan företrädare för Sveriges Radio och för olika grupper bland avgiftsbetalarna.»

2. av herr Sundman och fröken Eliasson (c) som anfört följande:

»Då frågan om inrättande av ett programråd som ett rådgivande organ och debattforum ånyo aktualiserats genom motionen 1971: 836 har utskottsmajoriteten inte heller denna gång funnit det motiverat att begära förslag om ett programråd. Utskottet har inte heller tillmötesgått

kravet i motion 1971: 806 om utredning i syfte att ge folkrörelserna större inflytande än för närvarande i Sveriges Radios verksamhet. Enligt vår uppfattning är det ännu för tidigt att utvärdera de relativt nya verksamhetsformerna i Sveriges Radio och aktualisera några mer genomgripande förändringar i verksamhetens bedrivande. De i de båda motionerna väckta frågorna torde inte kunna ges en allsidig belysning genom utredningar av det slag motionärerna förordar. Lämpligare synes det oss vara att när något mer erfarenhet vunnits av de nuvarande förhållandena en allsidig översyn göres av verksamhetsformerna varvid de frågeställningar som motionärerna berört sannolikt kommer att belysas.»

